

LEVÉLSZEKRÉNY.

I. TUDÓSÍTÁSOK.

(38.) *A hévízi tündérróza ügyében.* Örömmre szolgált Cseörgheő Aladár úr meleg érdeklődésről tanúskodó felszólalása e Közlöny múlt havi füzetében. Fájdalom, az érdeklődést, mely az ügy javára válhatott volna, épen az illetékes és intéző körökben nem tudtam fölébresztetni. A józsefhegyi tó beoltozásáról jó előre értesülve, két ízben tettem lépéseket a Nymphaea thermalis megfelelő helyre való átültetése ügyében; tettem személyesen, előadva az ügyet és ajánlatom részletes módozatait, és tettem hivatalos formában, körülményesen kifejtett és a fővárosi tanács-hoz írásban beterjesztett memorandum alakjában (l. »Kertészeti Lapok« 1889. évf. 161. lapján). Megjegyezhetem, hogy a beadvány az Orsz. M. Kertészeti Egyesület választmányának pártoló sorai és meleg ajánlata kíséretében jutott rendeltetése helyére. Birtam is több oldalról az illető intéző urak megnyugtató ígérését, hogy »*itt minden esetre tenni kell és fognak is tenni, akaddly semmiképen sem forog szóban.*« Bízam, vártam, utóbb sürgettem is; de mindezt hasztalanul; az ügyet minden megokolás nélkül még napirendre sem juttatták, ad acta tették. Véletlenül sejtettem lépéseim sikertelenségét, miért is a kész tervben felajánlott átültetési módozatoktól eltérve, egyedül a növény megmentésére, illetőleg arra törekedtem, hogy a Nymphaea thermalis Budapest flóratertületéről el ne vesszen. Ez okból elhatároztam a növény mielőbbi átültetését, ha nem is olyan kedvező és dekoratív szempontból is annyira megfelelő helyre, mint azt a beadott memorandumban annak idején kifejtettem.

A múlt év augusztus hónapjában néhány példányt az óbudai melegvízi tónak a Békás-Megyer felé néző kis öblében ültettem el; ezekből két tó, az őszkor veltett, fenékgig való ideiglenes lecsapolás daczára, várakozásom ellenére jól áttelelt s az egész nyár folyamán szépen fejlődött. Ez évi augusztus hónapban ismét 29 példányt ástam ki a lukácsfürdői tóból, s egy részöket a melegvízi árok közepe táján, másik részét pedig a »Grepel-malom« alatt, mintegy 20—30 méternyi távolságban ültettem el.

Bár ez utóbbi növények nagyobb része ez idő szerint még teljesen ép és üde, sőt átültetésök óta újabb leveleik is fejlődtek, az átültetés sikerességét csak az áttelelés után következő időszakokban lehet majd megítélni. 1889. szeptember 16-ikán.

IFJ. SCHILBERSZKY KÁROLY.

(39.) *Az első fotografus Magyarországon.* Közlönyünk ez évi áprilisi füzetében (a 166. lapon) a Szerkesztőség három kérdést intéz az olvasókhoz, és pedig: 1. Ki foglalkozott először Magyarországon a daguerrotípiával? 2. Ki állította fel Budapesten az első műtermet? 3. Ki készítette Petőfi Sándornak ismert daguerrotípiját?

Az első két kérdésre egészen hiteles válasszal szolgálhatok. Nevezetesen: Kavalcki (János vagy József), előbb aranyműves, volt az első, a ki 1841-ben vagy 1842-ben a Diana-fürdőnek nevezett házban daguerrotípiázni kezdett. Őt követte 1843-ban Strelisky, a ki előbb szintén aranyműves volt. 1847-ben nyílt meg Heller úr műterme. H. előbb vésőművész volt s azután Berlinben és Bécsben képezte ki magát a daguerrotípiára. Az ő képei voltak a forradalom előtt a legsikerültebbek.

JÁRMAV GUSZTÁV.

(40.) *Amerika felfedezésének négyszáz éves jubileuma.* A spanyol kormány 1892-ben nagy fénnnyel akarja megünnepelni Amerika négyszáz év előtti felfedezésének emlékét. Bizottságot nevezett ki és ennek nevében az elnök, Veragua herczeg most pályázatot hirdet egy prózában írandó munkára, mely az 1492-ik évi nagy fölfedezés emlékét örökítse meg. A pályaművek angol, franczia, német, olasz, portugál vagy spanyol nyelven lehetnek írva és 1892 január 1-ig benyújtandók. Az első díj 30,000, a második 15,000 frank.

(41.) *A veszettség elleni óvintézkedések a népnél.* Az utolsó években Pasteur s a tudomány emberei igen sokat tettek e borzasztó betegség megfigyelése és gyógyítása ügyében.

A midőn a tudomány embereinek az emberiség érdekében tett és elért fényes eredményét konstatáljuk, nem lesz érdek-

telen felemlíteni e helyen a népnél divó és babonás hitében gyökeredző óvintézkedéseket sem.

Egyes vidékeken (pl. a felvidéken) a nép abban a balhitben él, hogy a veszett állatnak, pl. kutyának látása is elegendő arra, hogy a borzasztó betegséget megkapja, ennél fogva hiszi, hogy mindazok, a kik a veszett állat közelében megfordulnak, megölésében, — mely rendszerint botokkal történik, — valamint eltakarításában részt vesznek, feltétlenül magukba szívták a veszettség betegségét, azért 9 nap leforgása alatt a baj ellen gyógyíttatniok kell.

A gyógyításnak első, legegyszerűbb de szükséges neme mindjárt helyben történik, mely abból áll, hogy a megölt állat szőrét elégetik és füstjével magokat megfüstölik; ugyanezt teszik a fertőzöttnek vélt házi állatokkal is.

A gyógyítás második neme abban áll, hogy az inficiáltakat porrá tört és vízben oldott kőrisboggárral itatják, a miért is kőrisboggárnak minden jóra való háziasszonynál kell készletben lenni; a mint tényleg van is.

A gyógyítás harmadik neme végzettség is válható operáció. Az operáló szerepét rendszerint valamely ebben gyakorlott asszony viszi. Ezek némelyike sokszor oly hírnévre tesz szert, hogy egész vidékről sereglenek hozzá a hívek, s a kiállott operáció után megkönnyebbült lélekkel térnek tőle haza.

Az operációzt megelőzi a baj jelenlétének külső jelekből való megállapítása, mely abból áll, hogy a javas asszony a beteghez kérdésekkel intéz: érez-e gyakori émelygést, szédül-e a feje stb.? Az igenlő válasz a baj jelenlétére vall.

Erre az asszony a beteg nyelvét egy fa csiptetőbe fogja, előre húzva felemeli és szemléli, vajjon alul, a tővén vannak e apró szemölcsök, melyeknek jelenléte minden kétségen kívül helyezi a baj jelenlétét.

A tulajdonképi operáció abból áll, hogy az asszony kendőbe tartott borotva végével a szemölcsöket leszedi a beteg nyelvről s egy darab fehér papírra, a beteg élé rakja. A leszedett szemölcsök száma 3—9 között változik. Az operáció rendszerint vérzéssel van összekötve, melyet vízzel állítanak meg. Az elvégzett operáció után az operáló szemlét tart a leszedett szemölcsök nagysága és fejlettsége felett és ítéletet mond a felett, hogy melyik betegnek szemölcsöke mikor fakadt volna ki, mert felfogásuk szerint a szemölcsök kifakadása együtt jár a betegség kitörésével.

Megható jelenet, hallani a betegek végnélküli hálálkodását és látni arcukról a kisugárzó boldogságot, melyet a borzasztó betegségtől való megszabadulás reményében éreznek. Hogy a képzelődés milyen nagy hatással van a hiszékenyekre, arra több

példát láttam. Betegek, a kik kevéssel azelőtt iszonyú gyomorémelygésről és szédülésről panaszkodtak s vallomásuk szerint napokon keresztül szenvedtek, az operáció után azonnal egészségeseknek vallották magukat és örömezt fizették meg a néhány krajczárnyi taksát.

Hogy az operációnak e neme uralkodik-e még manap, nem tudom (utána fogok járni), de hogy mintegy 15 év előtt Bereg- és Ugocsa megye egyes falvaiban divatban volt, arról mint szemtanu győződtem meg.

BÓBITA ENDRE.

(42.) *Ritkább madárvendég hazánkban.*

A *Loxia bifasciata* — miként minden ornitológus tudja — ritka jelenség nálunk; ezt saját tapasztalatomból is mondhatom, a ki kora gyermekségemtől valamennyi hegyi madárnak, de különösen a keresztcsőrűnek buzgó megfigyelője vagyok. Csak a nyolcvanas években hallottam egyszer egyet, és későbbben egy birtokomban is volt. Ez idei megjelenéséről a következőket jelezhetem. Szeptember hóban úgy szép mint rossz időjárásakor külön kisebb csapatokban hallottam, és későbbben láttam őket vonulni, mindig távol a *L. curvirostrá*-któl; ezek csapataiban csak akkor, ha egyesek az övéiktől elmaradva, ezek társaságába szorultak. Hívásuk egészen elütő akár a *curvirostra* akár a *pityopsittacus*-étől. Énekük is egészen más, habár ugyanolyan strófa. Rokonaikhoz kevésbé vonzódnak; csak szükség esetén. Innen van, hogy habár 6 közönséges *L. curvirostra* mindenféle hangú hívóm volt, soha sem hajtottak ezek hívására, hanem megállapodás nélkül vonultak tova. Családban vonulnak. Sokkal szelidebb és nyájasabb mint rokonai; embertől állattól, nem igen félnek; látszik, hogy magányos vidéken élnek. Úgy látszik, hogy vidékünkön a kenderföldeket látogatják. Hogy épen itt észlelhető, a vidék fekvésében rejlik. Ungvár ugyanis épen a sík és hegyes vidék határán fekszik, azért, midőn a szárnyas vándorok dúsabb hazát indulnak keresni, itt állapodnak meg; fel-felszálnak, sokszor el-elindulnak és megint csak visszatérnek, mintha nehezőkre esnék itt hagyni kedves felvidékeket; és viszont, midőn időfordultával termést sejtene, megint csak itt pihenik a hosszú út fáradsalmait, mielőtt a hűvös erdőbe bujnanak. Hogy a többihez hasonlóan fel-felszedegeti-e a szilvafa fiatal hajtásain, valamint a jegenyefán, de magán a *Pinus sylvestris*-ben előforduló levéltetveket, nem figyelhettem meg.

Végül megjegyzem mint különösséget, hogy egy héttel azelőtt udvaromra szállott egy fűrj és más kertekben is volt található; és több példányt fogtak is; állítólag a kenderen nagyon meghiztak és ez akadályozta őket tovavanulásukban.

Ungvárott, 1887. október 6-ikán.

MEDRE CZKY ISTVÁN.

II. KÉRDÉSEK.

(96.) Olvasván Reclus: »A föld és életjelenségei« című remek munkájában a II. kötet 242. lapján a barométer ingadozásokról, e pont igen lekötötte figyelmemet. E lapon azt fejtegeti, hogy mi okozza a barométer naponkénti kettős ingását. Felhozza ugyan a hajdani meteorológusok azon állítását, hogy ezt a légköri dagály és apály okozza, de még szóval sem említi ezen állítás nagy tévedését. Hogy mutatná ki egy súlymérő azon tünetényt, mely épen a súly megváltozása ellen működik. Lehetséges volna-e a levegő feltorlódása egy oldalon, ha annak súlya nagyobb mint másutt? Felvilágosítást kerestem Flammarion »Népszerű csillagászatban«-ában (I. köt. 184. l.), de itt épen azt találtam, hogy csak barométerrel lehetne kimutatni a légköri dagályt és apályt. Nem levén tudományos munkám, mely e tárgyról szólna, kérek szíves felvilágosítást. Cs. J.

(97.) A keresztcsőrűek, melyek vonulása itt nálunk Ungvárt júniusban kezdődik és novemberben ér véget, ez idén számosabban vannak, hihetőleg a lúczyenyőtobozok silány termése miatt.

Feltűnő ez idén, hogy nemcsak véu, de fiatal példányokon is sajátságos dudorok és göbök észlelhetők, így a mellékelt példány nyakán és a jobb szárnyán; másoknak a sze-

mén gyűrűalakban oly annyira, hogy mintegy szemüvegeseknek látszanak és ijesztő tekintetűek. Mik lehetnek ezek a kinövések?

MEDRE CZKY ISTVÁN.

(98.) A földön élt és élő egyes népfajokat bővebben tárgyaló művek közül melyiket volna legczélsezerűbb megszerezni? Ha magyarban még nem volna, német nyelven is megtenné.

H. B.

(99.) A Közlöny 241. füzetének 450. lapján Pasteur-ről az van mondva, hogy húsz év előtt betegség támadta meg, mely »a helyett, hogy kioltotta volna, csak fokozta értelmi tehetségét«. Milyen betegség volt az?

P. Gy.

(100.) Ki tudná a Term. tud. Közlöny tisztelt olvasói közül magyarázatát adni, hogy mely ember s állati belszervet neveznek itt-ott magyar vidéken »*ketylompa*« néven?

DR. Gy. F.

(101.) Vajjon a Vaskapunak jelenleg folyamatban lévő szabályozása nem változtatja e meg a Duna normális vizállását? S ha igen; mily mértékben lesz az Budapestnél, Esztergomnál és Komáromnál észlelhető?

SZALAY JÓZSEF.

(102.) Való-e az, hogy a régi vörös bor tetemesen veszít cersav-tartalmából?

R. G.

III. FELELETEK.

(10.) Szőrvesztő szerül az *auripigmentet* használgják mésszel keverve. Ennek használatakor azonban igen vigyázónak kell lenni, mert ártalmas lehet, főképen ha az ember véletlenül le találja nyelni. Jó szőrvesztő szer a *nátriumsulfhidrát*, mely kristályokban kapható a kereskedésben, s a mely a juhoknál is használtatik; koncentrált oldatával a szőrös helyeket be kell ecsetelni.

W.

(11.) A szentesi gelencsérék edényeinek ragyogó *fényességét* az a simítás adja meg, melyet ők az égetés előtt kvarccsal, vagy más érdes tárggyal az edényen végeznek; a fényesség oka tehát a mechanikai simítás. A *vörös szín* úgy keletkezik, hogy az égetés alatt a vasoxid-hidrárt elveszti vizét; a fekete szín pedig úgy jön létre, hogy az edényre fojtott füst szénrészei belehatolnak az edény anyagába. A selmeczi pipákat is úgy készítik feketére, hogy égetés előtt megtöltik fűréspporral, s ugyancsak fűrésppor közé helyezik és úgy hevítik; hevítés közben a fejlődő kátrányrészek beleevődnek a pipa anyagába, és feketére festik.

W.

(12.) Az utóbbi években is találtak állati és növényi mérgeket, melyeknek le-

írásai egyes szakfolyóiratokban szétszórva jelentek meg.

(14.) A bronz és vörös réz patinája az alsóbb rétegekben kivétel nélkül *részoxidul*, s úgy látszik az kezdi meg a patina képződését; a legfelsőbb réteg pedig *malachit*; csupán a tengervíz hatása következtében keletkeznek az ősrégi tárgyakon chlór-vegyületek is. — A csont- és kőszerszámok, valamint az állati maradványok felületén lévő barna réteg teljességgel nem patina, hanem kövesülés eredménye, a mely a patinával sohasem téveszthető össze.

W.

(16.) A régi ablaküvegeken, s az istállók ablaküvegein mutatkozó kék-lila csillogó színt, a Newton-féle gyűrűket, az a vékony *kovasavréteg* okozza, mely az üveg felületén különösen a szénsav hatására idővel kiválik.

W.

(17.) A szerves testek megkövesülésének folyamatairól egész könyvet lehetne írni. A hévizekben a kiváló *kovasav* okozza az opálféle és achátféle kövesülést, a vastartalmú vizekben a *vasoxid-hidrárt*, meszes vizekben pedig a *szénsavas méz*. E folyamatok röviden föl vannak említve a *Népszerű elbárádások* 7-ik kötetében, S t a u b,

»A megkövesült növényekről« szóló előadásában. W.

(27.) A bor hamisítására használt idegen anyagok különfélekéletűek lehetnek. Felismerésük több-kevesebb szakismeretet kíván és laikusoknak való könnyű eljárás nincsen. Még legegyszerűbbek a festő anyagok felismerésére vonatkozó eljárások, melyek Közönlönyünkben is bőven voltak tárgyalva. (Lásd: XII. kötet 21, 142. l., IX. kötet 208., 396. l., XII. kötet 21, 398. l.) W.

(28.) Azok a gallérok, melyekről e Közönlöny XXI. kötete 38-ik lapján szó van, nem kaucsuk-gallérok, hanem celluloid-gallérok, a melyek durranó gyapot és kámfor keverékéből állanak s fehérre festvők. Beállított sárga színét nem lehet eltávolítani, azonban kezdetben, mikor az ember a gallérokat használja, a megsárgult gallért közönséges »smirglivel« dörzsölve tisztá fehéren lehet tartani addig, míg a csiszolás következtében lassan a gallér is el nem kopik. W.

(31.) A boreczet készítésére szükséges ecetgátya előállításához boreczetet tányérba öntünk, s meleg helyen tartjuk. A felületen keletkező vékony hártya kitünő ecetgátya lesz. W.

(54.) Én *Carya olivaeformis* diót magán úton Amerikából kaptam volt; tanácsosabb azonban magcsemetékét hozatni s erre nézve ajánlom a következő czéget: L. Späth, Baumschule bei Rixdorf-Berlin. Itt egy- és két éves csemeték kaphatók; az egy évesek száza 10, a két éveseké 15 márka. A vadvízes helyeket kivéve, szereti a nedves helyet is. FÁV BÉLA.

(60.) A cinknek galvanizálás útján keletkező vörösréz-színe rövid ideig marad meg, mert könnyen lekopik. Ha a cink nincs használatban, persze tovább megmarad. W.

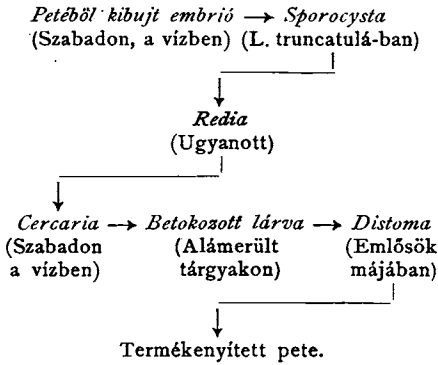
(62.) A juhok s egyéb kérődzők, továbbá sertések, lovak stb. mételybetegségének a mételyféreg (*Distoma hepaticum L.*) az okozója, egy körülbelül 30 mm. hosszúságot elérő, lándsás levélhez hasonlítható lapos féreg, mely gyakran több százával tanyázik az említett állatok — kiváltképen a juhok — májának epejárátaiban, s főleg ha nagy számmal lepi meg gazdaállatát, halálos megbetegedést idéz elő.

Leuckart, a hírneves lipcsei zoológus fáradságtalan kutatásainak köszönjük, hogy ennek a veszedelmes elődsi féregnek fejlődésmenetét néhány év óta csaknem hézag nélkül ismerjük s ennek alapján a pusztító betegség ellen, legalább bizonyos mértékig, védekezhetünk.

Ez a fejlődésmenet kissé egyszerűsítve összefoglalva, a következő.

A mételyféreg, melyek gazdáikba az alább leírandó módon jutnak, bevándorlásuk után mintegy két-három hétre érik el érettségüket, s — feltéve, hogy gazdájok előbb el nem hal — mintegy kilencz hónapig élnek az epejáratokban, a hol ez alatt az idő alatt töménytelen petét raknak, melyek a májból a gazda beleibe jutván innét a bélsárral ürítetnek ki. A mételybetegségben szenvedő állat ürülékében mikroszkóp alatt könnyen felismerhetők a 0.13—0.14 mm. hosszúságú, tojásalakú, barnás-sárga peték, melyeknek héja, a pete tompa végén kis kupakkal nyílik. A férgek, melyek petéiket lerakták, a gazda beleibe vándorolnak s itt elpusztúlnak, ellenben a kiürített peték sokáig megtartják fejlődésképeségüket, s ha vízbe kerülnek, kibújnak belőlük a parányi embriók, melyek a testüket borító csillangók segítségével vígan úszkálnak a vízben, keresve a megfelelő gazdaállatot, hogy abba befészkelvén magukat, tovább fejlődjenek. Ez a gazdaállat pedig Leuckart vizsgálatai szerint egy kis vízi csiga, *Limnaea truncatula Müll.* (= *L. minuta Drap.*), mely mocsarakban s lassan folyó vizekben nagyon közönséges s 3.5—11 mm. nagyságú, hosszúság-továsdad, barnás házáról ismerhető fel. A kis embrió a csiga lélekzö-üregébe vándorol, s itt csillangó szörzetét levetve, úgynevezett *Sporocystávd* változik át, mely minden termékenyítés nélkül ott helyben, azaz a csigában maradó úgynevezett *Rediákat* szaporít belsejében; ez utóbbiak pedig, szintén termékenyítés nélkül, *Cercariákat* nemzenek. A *Sporocysta* és *Redia* névvel jelölt nemzedék a kifejlődött mételytől nagyon elütö, szégyenes szerkezettel tűnik ki s mintegy csak szaporodásra szolgáló eleven tomlóknak mondhatók; a *Cercariákon* ellenben, bár csaknem mikroszkópi kicsinségűek a *Distomák* jellemző szerkezete már jól felismerhető, csakhogy testök — mint a békaporontyoké, az ismeretes ebihalaké — hosszú evezőfarkba folytatódik. Ennek a farknak a segítségével gyorsan tova eviczkélnek a vízbe vándorló *Cercariák*, hogy alámerült árgyakon pl. vízi-növényeken megtelepedve, farkuk elvetése után, gömbbé húzódnak s tokká szilárduló váladékkal zárják magukat körül. Minden valószínűség a mellett szól, hogy a juhok vízzel, vagy a vízből kiálló növényekkel nyelik el ezeket a betokozott *Distoma-lárvákat*, melyekből, miután tokjukból kibújnak s a nyomó-béltől (intestinum duodenum) a májba vándoroltak, két-három hét alatt ivarérett *Distomák* fejlődnek. A szaporodásnak, fejlődésnek és átalakulásnak menete tehát a következő:*

* A vízszintes nyilak az átalakulásnak menetét jelzik, a függélyesek pedig az egymásra következő nemzedékekhez vezetnek.

A méteybetegségnek biztos gyógyszere nincsen, s azok a juhok, melyekben nagyszámú *Distoma* fészkelte meg magát, elpusztulnak; azok, a melyekbe csak kevés *Distoma* jutott, jó táplálás mellett kiheverhetik a bajt.

Az óvintézkedés a *Distoma* fejlődés-menetéből önkénynt következik: *nem szabad a nyáját mocsaras területeken legettetni*, a mit különben a juhtenyésztők, a nélkül, hogy ismerték volna a *Distoma* fejlődés-menétét, tapasztalásból régóta tudnak.

Hogy méteyes juhok, ha közvetlenül nem is, de közvetve terjesztői a méteybetegségnek, ez az előadottakból önkénynt következik; nem különben az is, hogy e tekintetben miféle óvintézkedések teendők.

A méteybetegségben szenvedő állatok húsa az ember egészségét nem veszélyezteti, minthogy a petékből, még ha az emberbe jutnának is, nem fejlődhetnek ki egyenesen a *Distomák*. Az emberben is kifejldhetik ugyan a *Distoma*, de csakis akkor, ha tudtán kívül betokozott *Distoma*-lárvákat nyelt el.

E. G.

(63.) A bikkfából igen számos, kereskedelmileg értékesíthető anyagot lehet gyártani, így például: *kreozotot*, általában fakátrányfélét, *methilalkoholt*, mint a minőket a Nagy-bocskói gyárban készítenek.

W.

(66.) Régi sörös hordókban bort nem lehet tartani az elromlás veszedelme nélkül. A borhoz használándó sörös hordókat a bodnár szedje szét, gyalulja le jól, s azután úgy kell kezelni, mint az új hordót.

W.

(67.) Abban a cizylinderben, melyben hosszabb ideig vörös bor volt, a bor festő anyaga vörösre festette a cizylinder belső falát; a rajta levő különféle rajzokat, a gally, levél, virág stb. fehér ábráit pedig, melyek a vörös alapból művésziösen emelkednek ki, a közönséges *borkő* alkotta meg. Forró vízzel le lehet mosni.

W.

(74.) A Wood-féle ötvözet alacsony, 60—65° C.-nál olvad; készen lehet kapni majd minden chemiai gyárban.

W.

(77.) A gyümölcs-eczet megfeketedése vastól származott, lett légyen az aroncs, véső, vagy vasszőg. Az eczet színét úgy lehet visszaállítani, hogy 20 gramm tannint és 20 gramm zselatint számítván hektoliterre, meleg vízben fel kell oldani, s az eczethez keverni.

W.

(80.) Budapest hőfoka, melyet meteorológiai intézetünk normális hőfoknak elfogad, 30 évi időszak megfigyelésére vonatkozik.

Származott pedig ezen normális hőfok, miként »Budapest meteorológiai viszonyai« 3-ik lapján olvashatni, ekként, hogy *K u r l ä n d e r I g n á c z*, meteorológiai intézetünk buzgó asszisztense az 1868—1877-ik évi megfigyeléseket azon értékekkel egyesíté, melyeket a bécsi meteorológiai intézet volt igazgatója, *J e l i n e k*, az intézeti évkönyvek VI. kötetében Buda hőfokául az 1848-tól az 1867-ik évig terjedő időszakra vonatkozólag közzétett.

Hol állottak ezen időszak alatt a hőmérők, kik jegyezték a hőfokot s mi az oka annak, hogy az újabb megfigyelések a régieknél kisebb hőfokot adnak, arról e Közlöny jelen évfolyamának 327. s következő lapján van szó.

H. K.

(87.) *Harvey* sokat emlegetett hires tétele alól, mely azt tanítja, hogy *mindaz, a mi el, petéből származik* (*Omne vivum ex ovo*), az ember beleiben élő giliszták sem tesznek kivételt. Az utolsó negyven év alatt gyűjtött észleleti eredmények igen tekintélyes számú gilisztára nézve minden más magyarázatot kizáró határozottsággal mutatják ki, hogy nem a gazdaállatban teremnek, hanem kívülről a tápszerekkel, ivóvízzel stb. jutnak, vagy még mint parányi peték, vagy pedig már embriókká, vagy lárvákká fejlődve a gazdaállat beleibe; s ha ismeretünk bizonyos giliszták fejlődése körül ez idő szerint hézagosak is még, a számtalan analóg eset ismeretére támaszkodva, fel kell tennünk, hogy ezek is az említett természetes úton jutnak az emberbe. Az ember (gyermek) beleiben előforduló giliszták okozói e szerint nem lehetnek egyebek, mint szintén giliszták, a melyek valamely más emberben vagy állatban élősöknek. Bővebben olvashatni e tárgyról Közlönyünk XVIII. kötete 434, és XX. kötete 276. lapján.

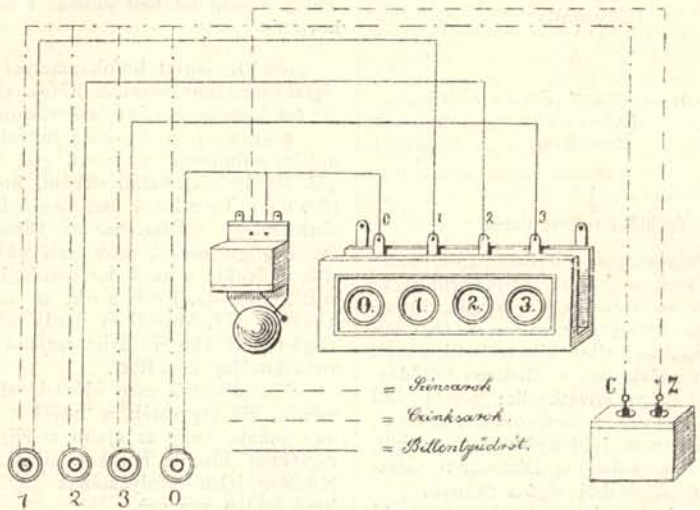
E. G.

(95.) A csengetyű sarkai nincsenek meghatározva s e szerint azok az összeköttetésben tetszés szerint választhatók. A tevőleges sarok az *leendő*, melyikbe az elem czinksarki drótja kapcsolatik bele, mivel az áram innen indul ki s a zinksarki dróton fut vissza a teleplez.

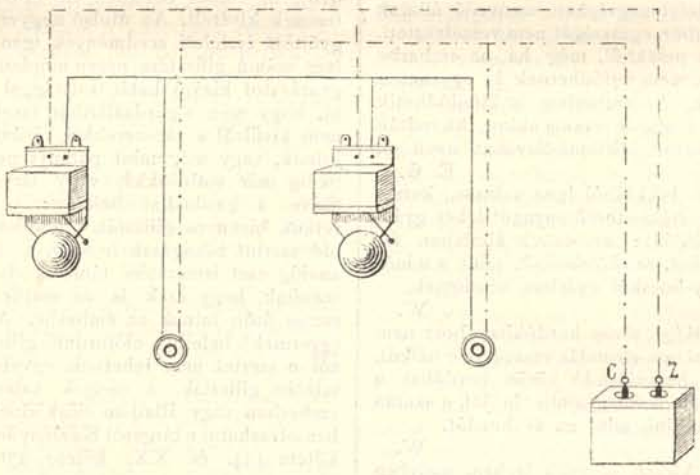
Arra az esetre, ha az áramot számjelzővel vagy több csengetyűvel akarjuk el látni, terjedelmesebb leírás helyett könnyebb

áttekintést nyújtanak az utóbbi rajzok. Csak azt kívánom megjegyezni, hogy több csengőhöz vagy számjelzőhöz egy elem nem elegendő, mivel nem fejleszt kellő erős áramot,

hanem már két csengetőhöz 3—4 billentyűvel 3 Leclanché-elem, 1—4 számjelzőhöz 4 elem, 1—10 számjelzőhöz pedig 6—8 elem szükséges, melyek úgy kapcsolandók

Elektromos csengető számjelzővel. 1. 2. 3. billentyű a számjelző megfelelő számaira 0 billentyű csak a csengőre vezet.

Elektromos csengető két csengővel. Az egyik billentyű az egyik, a másik billentyű a másik csengőhöz vezet.

egybe, hogy az első elem egyik, pl. szén-sarka, a második elem czink-sarkába szorítatják, ennek szénsarka pedig a harmadik elem czink-sarkába s így tovább, míg az összes elemek egy teleppé egyesítettek s

végre az első elemnek szabadon maradt czink-sarka s az utolsó elemnek szénsarka kapcsoltnak a csengetőkészülékbe az ismert módon.

DR. SPÁNYIK JÓZSEF.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.